

Σύγχρονες κόμικ εκδοχές του Γιώργου Θαλάσση

Ήδη από τις αρχές της δεκαετίας του 2010 ο εκδότης Λεωκράτης Ανεμοδουράς, εγγονός του εμβληματικού συγγραφέα και εκδότη της λαϊκής παιδικής και εφηβικής λογοτεχνίας Στέλιου Ανεμοδουρά (1917-2000), έχει αφιερώσει ένα σεβαστό μέρος της εκδοτικής του δραστηριότητας σε μία γενναία προσπάθεια, όχι απλά να αναβιώσει το έργο του παππού του σε ένα καθαρά νοσταλγικό πλαίσιο, αλλά να τον φέρει στο σήμερα, τόσο αισθητικά και στιλιστικά, όσο και σε επίπεδο νοστοροπίας. Αυτό το γενίναλ αναμφίβολα επικεντρώνεται στον *Μικρό Ήρωα*, στο περίφημο εικονογραφημένο ανάγνωσμα για παιδιά και εφήβους που εξέδωσε και συνέγραψε ο Στέλιος Ανεμοδουράς από το 1953 ως το 1968, με την εκ των ουκ άνευ συνδρομή του Βύρωνα Απτόσογλου (Byron) (1923-1990) στο σχέδιο. [Η λογοτεχνική, πολιτισμική και κοινωνική σημασία του συγκεκριμένου αναγνώσματος υπήρξε κεφαλαιώδης, ειδικά κατά τις δεκαετίες του 1950 και του 1960, αλλά και στα μετέπειτα χρόνια.](#) Άλλωστε ο Λεωκράτης έχει δώσει στον εκδοτικό οίκο το όνομα “Εκδόσεις Μικρός Ήρωας”.

✖ Το πιο πρόσφατο, αλλά και πιο τολμηρό, θα λέγαμε, βήμα αυτής της αναβιωτικής του προσπάθειας πραγματοποιήθηκε το 2023, μέσα από την κυκλοφορία δύο κόμικ τόμων, με ιστορίες Ελλήνων δημιουργών, οι οποίες βασίζονται στους κεντρικούς χαρακτήρες και ευρύτερα στο “σύμπαν” του *Μικρού Ήρωα*. Η συγκεκριμένη έκδοση μπορεί να έχει μία επετειακή αφορμή -70 χρόνια από την κυκλοφορία του 1ου τεύχους του *Μικρού Ήρωα*, που εμφανίστηκε στα περίπτερα στις 24 Φεβρουαρίου το 1953- ωστόσο φέρνει με έναν πολύπλευρο, επίκαιρο και ιστορικά ενδιαφέροντα τρόπο στο σήμερα το πιθανώς πιο σημαντικό εγχώριο ανάγνωσμα δημοφιλούς (ποπ) κουλτούρας κατά τις δύο πρώτες μεταπολεμικές δεκαετίες.

Στις συνολικά 16 ιστορίες των δύο τόμων, που μας έρχονται από την αφρόκρεμα των ντόπιων δημιουργών κόμικ, απλώνεται μία πανσπερμία σκιτσογραφικών και αφηγηματικών στιλ και επιδράσεων από ποικίλα είδη, από το νουάρ ως την επιστημονική φαντασία. Ουσιαστικά αυτές οι κόμικ αφηγήσεις συγκροτούν ένα παλίμψηστο διαφορετικών αντιλήψεων για την πραγματικότητα και τη φαντασία, για το ιστορικό παρελθόν και για το σήμερα. Ωστόσο, κοινό στοιχείο όλων των προσεγγίσεων είναι μια προσπάθεια στιλιστικού, αλλά και κοινωνικοπολιτικού εκσυγχρονισμού του σύμπαντος του *Μικρού Ήρωα*. Συμπεραίνουμε, λοιπόν, ότι ο Λεωκράτης Ανεμοδουράς έδωσε την ελευθερία στους δημιουργούς να παίξουν με τους χαρακτήρες του *Μικρού Ήρωα*, με μόνο όρο, όχι έναν υποκριτικό, αλλά έναν αληθινό και δημιουργικό σεβασμό σε αυτόν.

Έτσι, βλέπουμε πως για ακόμα μια φορά το κόμικ αναδεικνύεται σε μια πραγματικά υψηλή τέχνη και τελικά συμπαρασύρει ολόκληρη την δημοφιλή κουλτούρα προς την κατεύθυνση της καλλιτεχνικής ποιότητας και της κριτικής σκέψης. Ειδικότερα, οι συγκεκριμένες κόμικ αφηγήσεις, επειδή ακριβώς εξελίσσονται ή σχετίζονται άμεσα με το ιστορικό γεγονός της Γερμανικής Κατοχής στην Ελλάδα, αποτελούν ένα έξοχο δείγμα της διασταύρωσης ανάμεσα στη δημοφιλή κουλτούρα και στη δημόσια ιστορία*. Για τη σχέση, δημόσιας ιστορίας και δημοφιλούς κουλτούρας, ο μελετητής Jerome De Groot σημειώνει:

Οι εκδηλώσεις της δημοφιλούς κουλτούρας όσον αφορά την ιστορία παρουσιάζουν κάτι σαν μια αντιφρονητική ιστοριογραφία. Προσφέρουν μια σειρά εκδοχών του παρελθόντος που υποδηλώνουν ποικιλία εμπειρίας (...) η ιστορία διαποτίζει τη δημοφιλή κουλτούρα και οι εκδηλώσεις της είναι ευρύτερες από ό,τι συχνά θα επέτρεπαν οι (ακαδημαϊκοί) ιστορικοί (σ. 6).

Συνεπώς, στις ιστορίες που συναπαρτίζουν τους δύο συγκεκριμένους τόμους, η ιστορική περίοδο της Γερμανικής Κατοχής (1941-1944) αναπλάθεται μέσα από τα μοτίβα της τέχνης του κόμικ, με αποτέλεσμα τη συγκρότηση μιας νέας οπτικής για αυτή την τόσο τραυματική όσο και ηρωική εμπειρία του ελληνικού λαού, αλλά και τις συχνά απρόβλεπτες συνέπειες της εμπλοκής που μπορεί να φέρει η μνήμη αυτών των γεγονότων στο σήμερα. Εδώ, μπορούμε να πούμε, ότι όλοι οι συμμετέχοντες κομίστες ακολουθούν κατά πόδας τη νοοτροπία των δημιουργών του πρωτότυπου υλικού, δηλαδή του Στέλιου Ανεμοδουρά και του Byron: μια αναδιήγηση της Γερμανικής Κατοχής και κυρίως της αντίστασης του ελληνικού λαού στους κατακτητές, η οποία μπορεί να ήταν εξιδανικευμένη ακόμα και απλοϊκή, ωστόσο αναμφίβολα αποτέλεσε μια “ιστορία από κάτω”, δηλαδή έριξε φως “(σ)τους απλούς άνδρες και γυναίκες, (σ)τις εμπειρίες τους, (σ)τις αξίες τους, (σ) τις ιδέες τους, (σ)τις πράξεις τους, (σ)τις επιθυμίες τους”, όπως γράφει ο John Storey (σ. 83).

Αυτή ακριβώς η ανάμνηση μα και η εξέλιξη της νοοτροπίας των αρχικών δημιουργών του *Μικρού Ήρωα* πραγματώθηκε ακόμα πιο δυναμικά, χάρη στο καλλιτεχνικό μέσο του κόμικ, το οποίο βασίζεται στο πάντρεμα ανάμεσα στον γραπτό λόγο και την εικόνα. Όπως τονίζουν οι Ofer Ashkenazi και Jakob Dittmar:

Υποστηρίζουμε ότι λόγω της χαρακτηριστικής ανάπλασης των ιστορικών πληροφοριών - με τον συνδυασμό εικονογραφίας, γραπτών κειμένων και εξελιγμένων τεχνικών αφήγησης - οι συγγραφείς κόμικς μπορούν να αναπτύξουν μοναδικές ιστορικές παρατηρήσεις, οι οποίες έχουν τη δυνατότητα να ενισχύσουν τη γνώση και την κατανόηση του παρελθόντος πέρα από όρια της καθιερωμένης

ακαδημαϊκής γραφής

Ας αποπειραθούμε να δούμε, από πιο κοντά, τις 16 κόμικ αφηγήσεις. Προσπαθώντας, λοιπόν, να ομαδοποιήσω τις νέες ιστορίες του Γιώργου Θαλάσση και των συντρόφων του, κατέληξα στα εξής βασικά κριτήρια:

- η αφήγηση εξελίσσεται στο παρελθόν (Γερμανική Κατοχή), στα πιο πρόσφατα χρόνια, στο παρόν ή ακόμα και στο μέλλον;
- ποια είναι η σχέση ή, αν θέλετε, η εγγύτητα με τις αυθεντικές ιστορίες του *Μικρού Ήρωα*;
- Η συνολική αναπαράσταση της κάθε αφήγησης, από το εικονογραφικό στίλ, ως τους διαλόγους, διακρίνεται από ρεαλισμό ή από την κυριαρχία της φαντασίας;

Από τις 16 συνολικά ιστορίες, οι 10 εξελίσσονται στη Γερμανική Κατοχή, οι 4 στα πιο πρόσφατα χρόνια ή στο παρόν, η αφήγηση της μίας μοιράζεται ανάμεσα στο παρελθόν και το παρόν (Θανάσης Πετρόπουλος), ενώ μία ιστορία εξελίσσεται σε ένα φουτουριστικό μέλλον (Γιάννης Ρουμπούλιας).

Με βάση αυτόν τον θεμελιώδη διαχωρισμό, προκύπτουν οι εξής ενδιαφέρουσες παρατηρήσεις: οι 7 από τις 10 ιστορίες που εξελίσσονται στο παρελθόν, δηλαδή στο χρονικό πλαίσιο των πρωτότυπων ιστοριών των Ανεμοδουρά - Byron, ακολουθούν αρκετά ως και πλήρως τα δεδομένα του πρωτοτύπου. Έτσι, για παράδειγμα στην ιστορία "Παιδιά - Φαντάσματα" του Δημήτρη Κάσδαγλη, παρακολουθούμε μια περιληπτική αναδιήγηση των περιπετειών του *Μικρού Ήρωα*, η οποία ακολουθεί κατά γράμμα το έργο του Στέλιου Ανεμοδουρά, μέσα από ένα ατμοσφαιρικό και ευαίσθητο σκίτσο, πάνω στο οποίο θα μπορούσε ίσως να στηριχτεί ένα παιδικό - εφηβικό καρτούν με τις αυθεντικές ιστορίες του "παιδιού - φαντάσματος". Από την άλλη πλευρά, η προσέγγιση του Βασίλη Γκογκτζιλιά είναι σχεδιαστικά πιο αρτιστική και σεναριακά ξεκάθαρα αντιπολεμική, ενώ αυτή της Δήμητρας Νικολαΐδη συγκεράζει την ιστορική πραγματικότητα με τη φαντασία, μέσα από ένα πρίσμα Ρεαλισμού. Ωστόσο, η πιο ρεαλιστική και μάλιστα ιστορικά ακριβής απεικόνιση της αντίστασης των Ελλήνων στους ναζί κατακτητές εντοπίζεται στην ιστορία "Συναγερμός στο Αιγαίο!" σε σκίτσο του Κώστα Φραγκιαδάκη και σενάριο του Γιώργου Βλάχου. Μέσα από ένα λιτό και δυναμικό ασπρόμαυρο σχέδιο παρακολουθούμε μια ναυτική περιπέτεια του Γιώργου Θαλάσση, του Σπίθα και του αντιστασιακού Κεραυνού, πλημμυρισμένη με δράση και αγάπη για την πατρίδα, με σεβασμό στο κείμενο του Στέλιου Ανεμοδουρά, αλλά και διανθισμένη με πραγματικά ιστορικά στοιχεία και δεδομένα.

Από την άλλη πλευρά, οι ιστορίες που εξελίσσονται στα μετέπειτα χρόνια, δεν ακολουθούν διεξοδικά

το πρωτότυπο υλικό, αλλά είναι γεμάτες από συχνά υπαινικτικές αναφορές σε αυτό. Ωστόσο, το πιο σημαντικό τους χαρακτηριστικό είναι ότι όλες τους μπορούν να ενταχθούν σε έναν αντιφασιστικό discourse, καθώς αξιοποιούν το μικροηρωικό σύμπαν ώστε να αναδείξουν την πληγή της αναβίωσης του φασισμού κατά τη διάρκεια των τελευταίων 15 περίπου ετών στη χώρα μας, αλλά και να αναχαιτίσουν αυτό το κύμα. Θα κάναμε λάθος αν μιλούσαμε για στρατευμένη τέχνη, καθώς η προσέγγιση του κάθε δημιουργού ποικίλει, με κοινό παρονομαστή ένα δημοκρατικό και φιλελεύθερο φρόνημα που κατακεραυνώνει τον φυλετισμό και τον σωβινισμό των σημερινών ζηλωτών του φασισμού και του ναζισμού.

✘ Έτσι, οι ιστορίες του Σπύρου Δερβενιώτη, που τοποθετείται το 2013, του Θανάση Καραμπάλιου, που εξελίσσεται 2011 και του Θανάση Πετρόπουλου, η οποία χρονικά μοιράζεται ανάμεσα στο 1943 και το 1993, διακρίνονται από το ίδιο αφηγηματικό εύρημα (δεν πρόκειται να μπω σε λεπτομέρειες σε σχέση με την πλοκή της κάθε ιστορίας, για να μην κάνω... spoiler): τα δύσκολα μα ηρωικά χρόνια της δεκαετίας του '40 έχουν περάσει ανεπιστρεπτί, ο Γιώργος Θαλάσσης, η Κατερίνα και ο Σπίθας έχουν γεράσει και αντιμετωπίζουν τις δυσκολίες που βρίσκει μπροστά του κάθε ηλικιωμένος άνθρωπος που καλείται να ζήσει στη σύγχρονη μεταμοντέρνα και τεχνολογικά καθορισμένη εποχή μας. Ωστόσο, οι ήρωες μας αναλαμβάνουν ξανά δράση ώστε να καταπολεμήσουν τους εκπροσώπους του νεοναζισμού, με λόγια, αλλά και με έργα... Και στις τρεις αυτές ιστορίες το παιδί-φάντασμα και οι σύντροφοι του καταφεύγουν στη βία, η οποία στο συγκεκριμένο αφηγηματικό και κοινωνικοπολιτικό πλαίσιο δικαιολογείται, καθώς ο αγώνας εναντίον των νεοφασιστικών πολιτικών μορφωμάτων και των εκπροσώπων τους εξισούται με μία προοδευτική αντίληψη του πατριωτισμού, μακριά από κάθε εθνικιστική τάση. Μάλιστα, η ιστορία του Σπύρου Δερβενιώτη εμπλουτίζεται και με το αισθηματικό - ρομαντικό στοιχείο της ερωτικής σχέσης του Γιωργου Θαλάσση και της Κατερίνας, η οποία δεν κατέληξε σε γάμο, κρατώντας το πρωτοεφηβικό πλατωνικό της ιδεώδες.

Στις άλλες δύο ιστορίες που εξελίσσονται στο σήμερα (Γιώργος Μελισσαρόπουλος - Τάσος Μαραγκός), οι τρεις πρωταγωνιστές του αναγνώσματος παρουσιάζονται σε νεανική, θα λέγαμε, ηλικία να ζουν στην Αθήνα και να εντάσσονται μαχητικά στο αντιφασιστικό κίνημα. Και οι δύο ιστορίες έχουν μια σκληρή ρεαλιστική γλώσσα, που αναπαριστά επιτυχημένα τις καθημερινές διαμάχες φασιστών και αντιφασιστών "στον δρόμο". Ειδικότερα, η ιστορία του Τάσου Μαραγκού χαρακτηρίζεται από μία ξεκάθαρη street αισθητική στρατευμένου αντιφασισμού, με επιρροές από το ευρύτερο κίνημα της ρυθμικής μουσικής, ενώ παράλληλα κατακρίνεται η παρουσία alt-right δημιουργών στον χώρο του ελληνικού κόμικ.

✘ Στο ίδιο πλαίσιο κοινωνικοπολιτικής κριτικής μπορεί να ενταχθεί και η ιστορία της Αγγελικής Σαλαμαλίκη, "Κατερίνα, η μικρή ηρωίδα", η οποία αν και εξελίσσεται κατά τη διάρκεια της Κατοχής, δίνοντας κεντρικό ρόλο στη μικρή Κατερίνα, αναδεικνύει υπέροχα το αίτημα της πλήρους γυναικείας χειραφέτησης, μάλιστα μέσα από ένα σκίτσο γεμάτο με αστικές νουάρ φωτοσκιάσεις. Από την άλλη πλευρά, η ιστορία του Γαβριήλ Τομπαλίδη "Μάχη ενάντια στο χρόνο... μάχη ενάντια στο θάνατο", με

το απλό, θα λέγαμε, πριμιτίφ της σκίτσο και την έμφαση στη δράση, μοιάζει να ανακαλεί νοσταλγικά την εμπειρία ενός παιδιού, όταν διάβαζε τον *Μικρό Ήρωα*. Την ίδια εντύπωση μιας παιδικότητας που έχει διατηρηθεί ακμαία, με ισχυρές δόσεις μιας ώριμης κριτικής προσέγγισης της ιστορικής πραγματικότητας, αποκομίζουμε διαβάζοντας τις ιστορίες του Μάνου Λαγουβάρδου και του Κωνσταντίνου Σκλαβενίτη. Τόσο η αφήγηση του Τομπαλίδη, όσο αυτές του Λαγουβάρδου και του Σκλαβενίτη λαμβάνουν χώρα στο παρελθόν.

✘ Περνώντας ξανά από το χθες στο σήμερα, παρατηρούμε πως ένα κοινό χαρακτηριστικό όλων των ιστοριών που εξελίσσονται στα μετέπειτα της Κατοχής χρόνια είναι η απόπειρα ρεαλιστικής απεικόνισης της σύγχρονης ελληνικής κοινωνίας, ειδικότερα των μεσαίων και κυρίως των χαμηλών κοινωνικοοικονομικών στρωμάτων της πρωτεύουσας. Βέβαια, η εικονογραφική κατεύθυνση δεν ακολουθεί πάντα αυτό το αίτημα για ρεαλισμό, καθώς συχνά ανοίγεται σε ένα πιο γελοιογραφικό ύφος (Γιώργος Μελισσαρόπουλος). Από την άλλη πλευρά, στους δύο τόμους θα συναντήσουμε και ιστορίες που απομακρύνονται από την άμεση πραγματικότητα και ανοίγονται στο πεδίο της φαντασίας, καθώς οι δημιουργοί τους δανείζονται στοιχεία από διάσημα είδη της δημοφιλούς κουλτούρας, όπως τον τρόμο και κυρίως την επιστημονική φαντασία.

Το πιο έξοχο παράδειγμα αυτής της κατεύθυνσης είναι η ιστορία του Γιάννη Ρουμπούλια, η οποία χρονικά τοποθετείται το 2243, σε ένα πλαίσιο ιστορικής φαντασίας, όπου οι Ναζί έχουν κερδίσει τον πόλεμο και στο "Άρειο Μέγαρο" της "κατεχόμενης Αθήνας" παρουσιάζουν το überbot, ένα ρομπότ που έχει φτιαχτεί για να εξολοθρεύει τους "υπανθρώπους". Οι εμπνευστές του überbot δεν είναι άλλοι από τον Σεϊτάν Αλαμάν, την Φροϊλάιν Χ και τον Κόρακα, οι οποίοι είναι πιθανώς οι διασημότεροι από τους "κακούς" χαρακτήρες που δημιούργησε η φαντασία του Στέλιου Ανεμοδουρά στον πρωτότυπο *Μικρό Ήρωα*. Φυσικά, το παιδί-φάντασμα, η Κατερίνα και ο Σπίθας -ο οποίος εμφανίζεται με τεράστια ρομποτικά χέρια- εισβάλλουν και ανατρέπουν τα σχέδια των φουτουριστικών ναζί.

✘ Το είδος της επιστημονικής φαντασίας κυριαρχεί και στην ιστορία του Δημήτρη Καμένου, η οποία αν και λαμβάνει χώρα το 1943, παρουσιάζει τον Κόρακα και την Φροϊλάιν Χ σε έναν μεσαιωνικό πύργο να πειραματίζονται με την ευγονική, αλλά και με τονωτικά και μαζί ψυχεδελικά ναρκωτικά, σε ένα κλίμα που μου έφερε στο νου τα μυθιστορήματα του Philip K. Dick. Τέλος, στην ιστορία του Νίκου Τσουκνίδα, με τον αλλόκοτο τίτλο "Ογκηθμός", η οποία λαμβάνει χώρα το 1941 σε ένα ξερονήσι του Αιγαίου, οι τρεις ανήλικοι αγωνιστές της ελευθερίας προσπαθούν να ματαιώσουν τα σχέδια των ναζί κατακτητών, οι οποίοι σκοπεύουν να βάλουν σε λειτουργία ένα όπλο βασισμένο στον πολλαπλασιασμό του ήχου που θα οδηγήσει "σε μια ηχοβολιστική κυριαρχία σε όλο το Αιγαίο, σε όλη τη Μεσόγειο (...) (σε) μια νέα Ατλαντίδα!", όπως αποφαινεται ο αλαζονικός υπεύθυνος του σχεδίου, ο ναζί επιστήμονας, Δρ. Κόλαρ. Το σκίτσο του Τσουκνίδα είναι μινιμαλιστικό και ιμπρεσιονιστικό, ενώ η όλη οπτική αγγίζει τον Σουρεαλισμό.

Οι τρεις προαναφερθείσες ιστορίες- ειδικά αυτή του Γιώργου Ρουμπούλια- παρουσιάζουν κοινά στοιχεία με αντίστοιχες δημιουργίες του αμερικανικού κόμικ, οι οποίες συνδυάζουν την ιστορία του Β Παγκοσμίου Πολέμου με την επιστημονική φαντασία, όπως το *Hellboy* (1993) του Mike Mignola. Ωστόσο στο κόμικ του Mignola έχει ασκηθεί η κριτική ότι εξαιτίας της έντονης υπερηρωικής του προσέγγισης και του απλοϊκού μανιχαισμού που το διέπει, "ευτελίζει τον ιστορικό ναζισμό, και υπονοούμενα απειλεί να απορρίψει τη σημασία του Β' Παγκοσμίου Πολέμου και του Ολοκαυτώματος", όπως σημειώνει η Tessa Withorn (σ.3). Όμως, στις ιστορίες του Καμένου, του Ρουμπούλια και του Τσουκνίδα η αντιφασιστική και αντιρατσιστική γραμμή είναι σαφής και αναμφισβήτητη.

✖ Συμπεραίνουμε, λοιπόν, πως οι 16 ιστορίες που συναπαρτίζουν τους δύο τόμους της συγκεκριμένης έκδοσης πυροδοτούν μια κριτική ματιά στις σταθερές της εθνικής συλλογικής μας μνήμης, ειδικά της μνήμης που αφορά την Κατοχή και την Αντίσταση. Άλλωστε ο ίδιος ο όρος "συλλογική μνήμη" αναδεικνύει το πως οι ατομικές αναμνήσεις τελικά συμπλέουν σε ένα κοινό ρεύμα, το οποίο με τη σειρά του εκβάλλει στο παρόν. Ας θυμηθούμε ότι ο εμπνευστής του όρου "συλλογική μνήμη, ο Maurice Halbwachs (1877-1945), εκτελέστηκε το 1945 σε στρατόπεδο συγκέντρωσης από τους ναζί... Οι κομίστες που συμμετέχουν στο εν λόγω εκδοτικό εγχείρημα αποτίουν το δικό τους φόρο τιμής στο εμβληματικό ανάγνωσμα του *Μικρού Ήρωα*, το οποίο κυκλοφόρησε πριν 70 χρόνια, το 1953, όταν οι μνήμες της Κατοχής και της Αντίστασης στον φασισμό και τον ναζισμό ήταν νωπές. Πότε μέσα από το παρελθόν, πότε μέσα από το παρόν, πότε μέσα από τον ρεαλισμό, πότε μέσα από μία ξέφρενη φαντασία, αλλά πάντα αντλώντας έμπνευση από το μικροηρωικό σύμπαν του Στέλιου Ανεμοδουρά, η καθεμία/ ο καθένας δημιουργός προκαλεί στον αναγνώστη μια νοσταλγία μαζί ηρωική, τραγική και ειρωνική· η σημαντική εκπρόσωπος τον πολιτισμικών σπουδών Svetlana Boym ονομάζει αυτή τη νοσταλγία "στοχαστική" (reflective):

Η στοχαστική νοσταλγία (reflective nostalgia) δεν προσποιείται ότι ξαναχτίζει το μυθικό μέρος που ονομάζεται σπίτι. (...) Αυτός ο τύπος νοσταλγικής αφήγησης είναι ειρωνικός και αποσπασματικός, δεν καταλήγει κάπου συγκεκριμένα. (...) το σπίτι είναι ερειπωμένο ή, αντίθετα, έχει μόλις ανακαινιστεί και εκσυγχρονιστεί (gentrified) πέρα από κάθε αναγνώριση. Αυτή η ανοικείωση και η αίσθηση της απόστασης οδηγεί τους να πουν την ιστορία τους, να αφηγηθούν τη σχέση μεταξύ παρελθόντος, παρόντος και μέλλοντος. Μέσα από μια τέτοια λαχτάρα αυτοί οι νοσταλγοί ανακαλύπτουν ότι το παρελθόν (...) ανοίγει ένα πλήθος δυνατοτήτων, μη τελεολογικών δυνατοτήτων ιστορικής ανάπτυξης (σ. 50).

* Εν συντομία, να αναφερθεί ότι με τον όρο "Δημόσια Ιστορία" εννοούμε όλες τις πολύπλευρες ιστοριογραφικές δραστηριότητες, μέσα από μια ποικιλία μέσων, από το έντυπο ως την τηλεόραση και βέβαια το διαδίκτυο, οι φορείς των οποίων δεν ανήκουν στον ακαδημαϊκό χώρο, δηλαδή δεν είναι

επαγγελματίες ακαδημαϊκοί ιστορικοί. Πολλές και διαφορετικές δράσεις μπορούν να ενταχθούν κάτω από την έννοια της Δημόσιας Ιστορίας: ένα blog ή ένα γκρουπ στο Facebook που ασχολείται με ιστορικά θέματα, ένα ιστορικό μυθιστόρημα ή μια ιστορική τηλεοπτική σειρά και βέβαια ένα κόμικ, το οποίο έχει ιστορική θεματολογία. Για μια περιεκτική παρουσίαση του φαινομένου της Δημόσιας Ιστορίας, βλ. Χαρίλαος Εξερτζόγλου, *Εισαγωγή στην Ιστορία: Δημόσια Ιστορία* (πανεπιστημιακές σημειώσεις): <https://shorturl.at/hACLW>

Το κείμενο αυτό εκφωνήθηκε στο πλαίσιο της παρουσίασης των δύο τόμων, *Ο Μικρός Ήρωας: επετειακή έκδοση 70 χρόνια: 1953-2023* (εκδόσεις Μικρός Ήρωας, 2023) που έλαβε χώρα στο Ίδρυμα Μιχάλης Κακογιάννης στις 24 Φεβρουαρίου.

Ο Νίκος Φιλιππαίος είναι φιλόλογος, εκπονεί τη διδακτορική του διατριβή στο τμήμα Εικαστικών Τεχνών & Επιστημών της Τέχνης του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων, με θέμα τα παιδικά και εφηβικά λαϊκά περιοδικά για παιδιά και για εφήβους στην Ελλάδα κατά την περίοδο 1951-1967. Στα πεδία ενδιαφέροντος του συμπεριλαμβάνονται οι ποικίλες εκφάνσεις της δημοφιλούς (ποπ) κουλτούρας, ειδικά της εγχώριας, από τον 19ο αι. ως σήμερα.